

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De contritionis veritate aureum opus Fratris Joa[n]nis
Viualdi de Monte regali. ordinis fratrum predicatoru[m]
sacre pagine professoris**

Vivaldus, Joannes Ludovicus

[Augsburg], 1518

VD16 V 1772

Septe[m] sacra[m] sunt maxi[m]a b[ene]ficia om[n]ipotentis dei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30734

De septem sacramentis

nitas remulēta suas exhibet ybertates. Hyeme madidat̄ imbr̄ib⁹ terre. Suis institutis cūcta deseruūt: solus hō deo nō seruit. Quid si tibi vniuersa natu⁹ ra cōstāt ediceret. Ego tibi a dño rex parere para sūz: ego circa te iussa implere iustitūā suare: nascētia cūcta tribuere genitorū ipertio iussa sū. Dentq; pareo ob tēpero: z te mutāte nō mutoz. Pareo inquā rebell: ob tēpero pccāci: defūto cō/ tēprozi. Ceterz si mihi instituta mutare: iussa puertere/ necaria denegare: rerū dñs pcepisset: creatura cūcta viduata retineret: nec q̄ p̄tēnerz vltēr⁹ esset qz cō tēprozi hō digne iteriret. Hec Chry. Pr̄ qz doctorū diu⁹ Hiero. ad cogitan dū imēsa bñficia a dño suscepta nos puocat in epla de hoīe pfecto. Que quidē epla icēpit. Ecce itez a te scribo. Ita inquis. Recordemur q̄ mūdus ex nihilo a deo fact⁹ est z q̄ cūcta aīalia p deū p̄bo opifice vocata sūt. Et itra itra sub tūgit. Ille p̄ditoz vniuersitat̄ manu sua nos de limo terre facere dignatus ē: q̄ cogitatio vita est aīe. Quonā hec est p̄ma rō viuēdi: vt cui se debeat aīa nō ignozet: an aliū p̄ hūc dcepta veneret ne vite sue mysteria velut vite auctores adoret. Nec intātū elemēta miret: vt nō iudicet dīgna q̄ facta credat̄. cū ille mā gis sit adorādus q̄ tā mirāda pduxit. Q̄ angusta est hec z diuina cogitatio: et q̄ vite plena ē. Q̄ tū ipz hoīez ad oē studiū pbitat̄ accēdit. Q̄ tū illi mā testatē sui cōmendat auctoris. Eū aliū ille nīhil in creatura oī se p̄ter manu dī formatū esse p̄siderat. Nō terra: nō maria: nō celū: nō dentq; sidera: tā mūda: tā pura: tā lucida hoīez solū cuiusdā limi z gūtoz z sordidiorū elemētū illa fori matū ē dextera. Cui⁹ dextere palm⁹ celū mēsurat in mēsurā. Cui⁹ pugill⁹ tre spacia tā infinita tacēt̄ includit. tā it fuit olīm illū fuisse. Hec Hiero. Deuor⁹ etā Ber. ad agēdas grās dño bonoz omniū largitorū nos horrat̄ in aurea ex planatiōe illi⁹ psalmi. Qui hitat in adiutorio altissimi. Sermōe. iij. sic dīcēs. Agam⁹ grās factorū n̄ro. Bñfactorū n̄ro: remūeratorū n̄ro: imo porū spēt n̄re. Ipe ei retributor: ipe retributio n̄ra. Nec aliū iam q̄ ipm expectam⁹ ab ipso. Prīmū qd nob p̄ticit nos ipi sum⁹. Siquidē ipe fecit nos z nō ipi nos. Parū ne tibi videt qz te fecit: Cogita q̄ te fecit. Nepe etā fm corp⁹ egregiā creaturā: sed fm aīam mag⁹: vtpote ad imaginē creatorū insignē/ rōnis p̄icipē: b̄titudi⁹ nis etne capacē. Porro ambo sūt p̄ ceterz creaturū maxie admirandā: coherētē sibi incōprehēssibillī artificio: inuestigabillī sapia p̄ditoris. Itaq; tam magnūz hoc donū est: q̄ magna res hō. Sz q̄ gratuitū putas: Planū est qz nīhil ante p̄meruit q̄ penitus nīhil fuit. Hec Bernardus.

Septē sacra sunt maria bñficia om̄ipotentis dei.

Sunt pariter caro corde inter maxima beneficia: om̄ia potētis dei sacramēta ecclie cōnumerāda ac deuote cogitāda. Nā ce estis medic⁹ dñs iesus humanū gen⁹ sanare cupiēs venit in hūc mūdū dū p̄ assumptionē hūane carnis: iuxta illud Esai. lxj. ca. Ad annūciā rā z clausis apertionē. Tācē q̄ppe hūilitatis ac māuetudinis fuit dñs iesus nostraz medic⁹ aīaz vt etā se medicū noīare nō dedignē. Matth. ix. ca. dī cēs. Nō est op⁹ valētib⁹ medic⁹ sz male hūitib⁹. Sup̄ q̄ p̄bo Raban⁹ dī sic. Se ipm medicū dī q̄ miro medicādī gñe p̄t̄ iniquitates n̄ras vulnerat⁹ est: vt vuln⁹ petoz nostroz sanaret. Propterea Aug. ait. Magn⁹ de celo ad nos venit me dīcus. qz magn⁹ p̄ totū mūdū facebat egrot⁹. Hic q̄ celestis medic⁹ ad curādas morbidas egritudines hūanū gñis: spūales obrulit medelas atq; tali mo do sanauit egrotū sic oportune p̄petebat egrotātī: z p̄t̄ egritudinī z occasiōi egrotādī: atq; ipius egritudinis curatiōi. Egrot⁹ iste est hō: morbz aut̄ est cul⁹ pa original. Sed origo illi⁹ culpe licet p̄ncipalit̄ fuerit ex cōsensu rōnis: occasi onē tamē sumpsit ex sensib⁹ carnis. Ad hoc q̄ medicina cor̄responderet morz

Celestis
medicus
celestes
o. dinat
medelas

bo oportuit qd nō tm̄ esset spūalis: s; qd aliqd haberet de sensibilib; signis: vt sic
 sensibilia fuerūt occasio aie labēdi: ita essent et occasio resurgēdi. Et ppter h
 medicina nri vulner; p̄sistit in ecclesiasticis sacramētis. Sunt igit̄ sacramen
 ta noue legis medicine q̄s instituit celestis medic; q̄b; sanant egritudines ani
 maz. Hinc Isid. in. vi. li. etymo. ca. xix. dr̄ sic. Qd id sacramēta dicūt: qz sub re
 gumēto corporaliū rez p̄tus diuina secreti; salutē eorundē sacramētoz opat̄.
 Un̄ z a secretis p̄tutib; v̄l sacri: sacramēta dicunt. Que ideo fructuose penes
 ecclesiā sūt: qz sc̄tus in ea manēs spūs eorundē latēter sacramētoz opat̄ effectū
 Hec Isid. Sicut ḡ hūana corpa solēt repleri mal' humorib; q̄ quidē si nō purg
 garent hoies deducereēt in mortē. Ita expedit h̄ie medelas purgatiuas vt sal
 aniaz p̄seruet̄. Septē igit̄ sacramēta q̄si medicine celestes p̄tutē h̄nt efficacis
 simā ad euacuādū humores sup̄fluos a stomacho languent; anie. Que quidē i
 numero septenario instituta sunt ppter p̄fectionē nūeri septenarij. q̄ vt Hier
 ro. Ambro. Grego. Beda z Chrysostom; testant: vniuersitas p̄p̄alitat; desi
 gnat̄ eo qd septē dieb; om̄e tēpus p̄ientis vite cōprehēdit. Et ex h̄ dat̄ intelligi
 q̄tra sit p̄tus sacramētoz: quia etiā p̄ septiformē sp̄ritū fit remissio oim̄ p̄coz
 Ideo septenari; nūer; teste Grego. apud sapiētes hui; seculi quadā sua habet
 ratiōe p̄fect;? Cōueniēter igit̄ celest; medic; dñs iesus septē instituit sacra
 mēta: qz septē sūt vulnera q̄bus infirmat hūanuz gen;. Prīmū vuln; est origi
 nale pctm̄ q̄si fundamentū alioz criminū: p̄tra qd ordinat̄ bap̄tism;. Secūdū
 est pctm̄ veniale: qd app; op̄riate institutū est oleū extreme vnctiōis. Tertū
 est mortale pctm̄ p̄tra qd est penitētia. Quartū est in firmitas siue difficultas
 ad bonū: p̄tra qd est p̄firmatio. Quintū est ignorātia veroz: qd est ordo: qd
 ordinat̄ dz esse doct; vt alios possit instruere. Sextū est p̄cupisctia effrenis:
 p̄tra qd est matrimoniū. Septimū est affectio ad terrena z caduca cū corpore
 Inordinato qd est eucharistia vbi v̄sibilib; deū vidēdo ad iuisibilia rapī z ac
 cēdi excitamur. Vel ideo septē instituta sūt sacramēta qz disponūt nos ad se
 p̄tē p̄tutes habēdas. Nā bap̄tism; est sacramētū fidei: p̄firmatio sp̄i: euchar
 istia charitatis: penitētia iusticie: extrema vnctio p̄seuerātie: q̄ est fortitudinis
 cōplēmentū: ordo prudētie: matrimoniū tēperātie. Aut septē sunt sacramēta:
 qz septē sunt diuersitates hoim̄ in ecclesia dei. Prīma est ineratū q̄b; ordinat̄
 bap̄tism;. Sc̄da est pugnātū q̄b; cōuenit p̄firmatio. Tertia est vires resumē
 tiū q̄b; ordinat̄ eucharistia. Quarta resurgētium: istis instituta est penitētia.
 Quinta exuentū q̄b; dat̄ extrema vnctio. Sexta ministrantū q̄b; dat̄ ordo.
 Septima nouos milites introducentū: p̄ istis institutum est matrimoniū.
 Itēz qz status iudaice legis fuit quasi tot; figuralis legis gr̄e: iuxta illd̄ Pau
 li. j. ad Cor. x. ca. Hec aut̄ om̄ia in figura cōtingebāt: ideo mlt̄a figuralia alle
 gare possum; ad significandū eminentiā dignitat; sacramētoz eccleie dei. hinc
 Grego. in. xxxv. li. moral. c. vij. ait. Septenario nūero sc̄tē eccleie vniuersitas de
 signat̄. vñ Joānes in apocal. septē ecclesijs scribit: sed p̄ eas qd aliō ḡ vniuers
 salē ecclesiā intelligi voluit. Que nimirū v̄lis eccleia vt plena septiformis gr̄e
 sp̄ritu signaret̄: Hellsē; sup̄ puerū mortuū septies insp̄raste describit. Sup
 extictū populū ḡppe dñs venies q̄si septies inspirat: q̄ ei dona spūs septiformis
 gr̄e misericordit̄ tribuit. Hec Grego. Septē igit̄ sacramēta p̄figurata sūt. Prī
 mo p̄ septē lucernas ardētes q̄s posuit Aaron ex p̄cepto dei sup̄ candelabrū ca
 bernaculi. vt p̄tz Numeri. vij. ca. Spūalr; Aaron figurat dñm iesum ch̄m q̄
 in tabernaculo ecclesie sue septē posuit lucernas ardētes. i. septē sacramēta: q̄
 rū virtute z merito anie fidelīū illustrant. Sc̄do septē sacramēta figurant̄ per
 septē buccinas: de quib; dicit̄ Josue. vj. c. qz tulerūt septē sacerdotes ex p̄cepto
 Josue septē buccinas: quarū vsus erat in iudicio: z p̄cedebāt arcā dñi. Itēz di
 cit̄ ibidē qd die septimo diluculo cōsurgētes filij israel circūterunt vrbem Hier
 m̄ s

Sacram
 ta noue
 legis sunt
 medicine
 sanatiue.

Sacram
 ta noue
 legis dant
 in nūme
 ro septen
 nario z q̄
 re.

Primo.

Secūdo

Tertio.

Quarto

Septem

sacramta

sunt figu

rata.

Primo.

Secūdo

De circūstantiis aggrauātibz

richo septies. Cūq; septimo circūitu clāgerent buccinis sacerdotes: omī popu-
lo vociferāte muri ciuitatis ilico coruerūt. Itē septē tube clāgentes efficacīa se-
Tertio prē sacramētoꝝ denotant: quozū ministri etiā septenario numero designati sūt
que omīa figuralia sūt tantū misterij dignitate. Tertio sacramēta ecclesie fi-
gurata sunt in septē lotionibz naamā: de quibz dicit. Itē. Regū. iij. ca. q. Naam
man princeps milicie regis syrie si debuit mūdari a lepra oportuit vt septies
lauaret seipsuz in Iordane iuxta pceptū Helisei. Vñ heliseus dixit ei. Glade z
lauare septies in Iordane z recipiet sanitatē caro tua atq; mūdaberis. Iste na-
aman peccatorē: lepra peccatū mortale: heliseus sacerdotē quasi ministru desi-
gnat: septē vero lotiōes septē sacramēta denotāt: quibz criminalia pctā tollūt.
Quarto Septies describit heliseus sphaera inspirasse sup puerū mortuū vt su-
scitaret illum. Itē. Regum. iij. ca. sic dñs Iesus septies inspirauit quādo septē
sacramēta instituit. **Quinto** septē sacramēta figurant per septē colūnas: de
quibz dicit prouerb. ix. ca. Sapientia edificauit sibi domū et excidit colūnas se-
Quinto. ptē. Hec sapientia est dñs Iesus qui edificauit sibi domū ecclesie sue in qua ere-
xit colūnas septē: id est septē sacramēta instituit: quibz tota ecclesia fulcitur z
Sexto roborat. Sexto septē sacramēta figurant p septē stellas z p septē candelab-
bra aurea. Apo. ij. ca. **Septimo** ecclesie sacramēta denotant p septē lamp-
Septio des ardentes: de quibz Apo. iij. ca. Septē lampades ardētes erāt ante thronū
dei. Tacco plura figuralia sacramentoz ecclesie dei: qz cū numerus septenari⁹
sit multipliciter cōsecrat⁹ in scripturis scris: ideo eius dignitas multis varijsq;
modis p omē corp⁹ diuinaz scripturaz relucet. Hec omīa de tertio gradu pec-
catoz lustrare voluit: vt peccatrici ac lāguenti aīe daret occasio diligētius exam-
inādī ac discutēdi pctā operis.

Qualiter discussio pctoz que est origo z fundamentū cōtritiōis debet fieri
ri integraliter q̄ ad oēs circūstantias: z p̄cipue q̄ ad circūstantias aggrauātes
z q̄ trahūt ad aliud genus. Multa quoq; notabilia valde pulcra z necessaria
de hmoi circūstantijs pctoz tangunt.

Cōfessio-
res tenen-
tur scire
circum-
stantias
pctoz.
Tertio in hac discussione vel examinatione peccatorū
a qua originat contritio obseruandū est vt fiat integraliter: quo ad
omnes peccatorū circūstantias. Et ideo sapientes z docti viri qui tā
sua q̄ peccata aliorū iudicant tam in cōsilijs q̄ in cōfessionibz tenen-
tur omnino scire hmoi circūstantias: z similiter cuncti peccatores qui ad verā
penitentia peruenire desiderant pro viribz debent discutere an peccata sua in
talibz circūstantijs sint obuoluta. Idcirco ad maiorē noticiam scire oportet q̄
circūstantia dicitur a circūsto circūstas. Circūstare ergo nīl aliud est q̄ circa
aliud stare. Illud autē qd circūstat nō est de essentia eius quod stat: ideo illa q̄
circūstant nos nō sunt intra nos: sed extra nos. Aliquo tamē modo actiōe sua
dicunt attingere nos: vt patet p exemplū de loco q̄ circūstat locatū. Vñ sanct⁹
Thomas in. j. q. viij. ar. j. dicit sic. Nomē circūstatiōis ab his q̄ in loco sunt de-
riuat ad actus humanos. Dicit autē in localibz aliud circūstare qd est quidē ex-
trinsecū a re: tñ attingit ipam vel appropinquat ei scdm locum. Et sō quecūq;
p̄ditiones sūt extra substantiā actus humani: z tñ attingūt aliquo mō actum
humanū circūstante dicunt. Quod autē est extra substantiā rei: ad rem spāz p-
tinens accidens eius dicit. Vñ circūstante actū humanoz accidentia eozū
dicēda sunt. Hec Thomas. Idē dicit in. j. q. xvij. ar. iij. Sunt igit ex to-
to corde rememorāde ac examināde ille circūstante que trahūt peccatum ad
aliud genus: qz p̄terunq; cōtingit in vno pctō esse multas deformitates quas
peccator tenet recognoscere. Hinc Esaias. lyij. capitulo. hortatur peccatricez
animam dicens. Dissolue colligationes impietatis: solue fasciculos deprimez